

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๙

๑. เอ กับ โ อ สระ ๒ ตัวนี้ ว่าโดยฐานต่างจากสระอื่นอย่างไร ฯ และเพราะเหตุไร จึงจัดเป็นสังยุตตสระด้วย ฯ
๒. ในพยัญชนะสนธิ สัญญโค มีวิธีซ้อนก็อย่าง ฯ อะไรบ้าง ฯ นกขมตี จัดเข้าในอย่างไหน ฯ อิเรวเมโส เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. สัพพนามคืออะไร ฯ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ จงบอกคำที่ขีดเส้นใต้ในประโยคต่อไปนี้ว่าเป็นสัพพนามชนิดไหน "อิห มยา เวชชกมมํ กตฺวา ลหุธ, ตมเท อญฺจตถ เอรูป โภจนํ นลภิสสถ, ห ฏญชถ" ฯ
๔. ในอาขยาด วิภัตติไหน มัชยมบุรุษมีที่ใช้น้อย แต่ใช้ปฐมบุรุษแทนเป็นส่วนมาก ฯ
๕. บัจจัยในนามกิตก์ กับกริยากิตก์ เหมือนกันและต่างกันอย่างไร ฯ
๖. สมาส ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
๗. อะไรเรียกว่าตัทธิต ฯ โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. เอ กับ โอ สระทั้ง ๒ ตัวนี้ ว่าโดยฐานต่างจากสระอื่น ดังนี้

เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียกว่า กณฺหฺจฺจฺจฺจ โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก เรียกว่า กณฺโฏจฺจฺจฺจ ๑ เพราะประกอบเสียงสระ ๒ ตัวเป็นเสียงเดียวกัน คือ อ กับ อิ ผสมกันเป็น เอ, อ กับ อุ ผสมกันเป็น โอ ฉะนั้น จึงจัดเป็นสังยัตตสระด้วย ๑

๒. ในพยัญชนะสนธิ สัญญโค มีวิธีซ้อน ๒ อย่าง ๑ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน อย่าง ๑ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ๑

นภขมติ จัดเข้าในวิธีซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ๑

อิเฆเมโส เป็นโลปสระสนธิและนิคคหิตสนธิ ตัดเป็น อิธ-เอว-เอโส

ระหว่าง อิธ-เอว ถ้าสระหน้าและสระหลังไม่มีพยัญชนะคั่นในระหว่าง ลปสระหน้าคือ อ ที่ อิธ ต่อเป็น อิเฆว

ระหว่าง อิเฆว - เอโส นิคคหิตอยู่หน้า ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แผลงนิคคหิตเป็น ม ต่อเป็น อิเฆเมโส ๑

๓. สัพพนาม คือ คัพท์สำหรับใช้แทนนามนาม ที่ออกชื่อมาแล้วข้างต้น เพื่อจะไม่ให้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่เพราะหู ๑ แบ่งเป็น ๒ อย่าง ๑ คือ ปรุสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ๑

ได้ตอบคำที่ขีดเส้นใต้ในประโยคต่อไปนี้ คือ "อิท มยา เวชชกมมํ กตฺวา ลทธ, ตมทเ
อณฺณตฺต เอวรูป โภชนํ น ลภิสสถ, ต ภุญชถ" ดังนี้

อิท เป็น วิเสสนสัพพนาม

มยา เป็น ปรุสสัพพนาม

ตมทเ เป็น ปรุสสัพพนาม

ตภ ญชถ เป็น วิเสสนสัพพนาม หรือ ปรุสสัพพนาม

๔. ในอาชยาดมึ โอ วิภตติ มัธยมบุรุษ ในหมวดหิยตฺตนีและอชชตฺตนี เอกวจนะมีที่ใช้
น้อยใช้ปรุมบุรุษแทนเป็นส่วนมาก ๑

๕. บัจจยในนามกิตฺก กับกิริยากิตฺก เหมือนกันและต่างกัน ดังนี้ เหมือนกัน คือ แบ่งเป็น ๓ พวก
ได้แก่ กิตบัจจย ๑ กิจจบัจจย ๑ กิตกกิจจบัจจย ๑ และใช้ประกอบกับธาตุ เป็นที่ตั้งทั้งสิ้น ๑

ต่างกัน คือปัจจัยในนามกิตก์ ทำธาตุที่ประกอบนั้นให้เป็นสาธนะนั้น ๆ และใช้ในปฐมวิภัติและ
จตุตถวิภัติได้บ้าง เช่น กรณํ หายโก กาทุ เป็นต้น ส่วนปัจจัยในกริยากิตก์นั้น ทำธาตุที่ประกอบ
ให้เป็นกริยา และเป็นเครื่องหมายให้รู้กาลและวางกันได้ เช่น คนตุวา คจจนโต นีหริยมาโน กรณีย์
คนตพฺพํ เป็นต้น ฯ

๖. สมาส ว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ทำนลวิภัติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส, สมาส
ที่ทำนยังมีได้ลวิภัติ เรียกว่า อลุตตสมาส ฯ ว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กมฺมธารโย, ทิคุ, ตปฺบุรีโส,
ทวนฺทโว, อพฺยยีภาโว, พหฺพพิหิ ฯ

๗. ปัจจัยหมู่หนึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่เนื้อความย่อ สำหรับใช้แทนศัพท์ย่อคำพูดลงให้สั้น
เรียกง่าย ๆ เหมือนคำว่า สยามเม ชาโต เกิดในสยาม ลงปัจจัยแทน ชาต เอาไว้แต่ สยาม เป็น
สยามิโก เรียกว่า ตัทธิต ฯ โดยสังเขป แบ่งเป็น ๓ อย่าง ฯ คือ สามณฺณตฺตฺริตํ, ภาวตฺตฺริตํ,
อพฺยยตฺตฺริตํ ฯ

บรรณานุกรม

สนามหลวงแผนกบาลี. (๒๕๒๙-๔๕๔๑). เรื่องสอบบาลี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
สนามหลวงแผนกบาลี. (๒๕๔๒-๔๕๔๙). เรื่องสอบบาลี. กรุงเทพฯ : อาหารการพิมพ์